

Издаје суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 ф.,
на по године 2 ф., на четврт
године 1 ф.
За АУСТРО-УГАРСКУ, БОСНУ
и ХЕРЦЕГОВИНУ на годину 6
ф., на по године 3 ф., на четврт
године 1 ф. 50 новч.
За све остале земље годишње
20 фран. у злату, на по године
10 фран., на четврт год. 5 фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаће се поштанском
упутницом непосредно админи-
страцији „Гл. Црног.“ на Цетиње,
или отпавиштинским новина на
коју драго пошту; а коме је на-
ручије, може се претплатити
код г. *Петра Рамановића*, књаж.
прн. агента у Котору. Дописи се
шаљу уредништву Рукониси се
не враћају.

За огласе плаћа се, по простору
који заузму на петити 7, новчића
од реда за први пут, а за сваки
даљи пут по 5 новчића. За огласе
веће и на дуже вријеме попу-
шта се.

НАПОМЕНА.

Будући да се сада може сва-
ки претплатити на наш лист код
којега му драго поштанског
отпавиштва или послати
претплату поштанском упут-
ницом директно потписаној ад-
министрацији на Цетиње, то од
почетка идуће 1896 год. неће
се наш лист никоме шаљати
дружбе, него преко овдашњег
Књ. Црног. Поштанског Отпави-
штва, или директно на адресу
онога, ко узбуђе напријед
претплату послао.

Гдје још не постоји уговора
о размјени поштанских упут-
ница са неком државом, или ако
гдје коме није на руку претпла-
тити се код поште, нека изволи
послати претплату у плаћеном
лиштем непосредно нама на Це-
тиње.

„Глас Црногорца“ стаје:

За Црну Гору:

На годину ф. 4.

На по године . . ф. 2.

На четврт године ф. 1.

За Аустро-Угарску Босну и Херцеговину:

На годину ф. 6.

На по године . . ф. 3.

На четврт године ф. 1. 50 нов.

За све остале земље:

На годину франака у злату 20.

На по године „ „ „ 10.

На четврт год. „ „ „ 5.

Своје дужнике опомињемо да
нам изволе подмирити до свр-
шетка ове године послати нам
рачуни од 1-ога априла 1894 као
и претплату те који дугује од
1-га априла прошле до свршетка
ове године.

Послије ове напомене не од-
говарамо ни за какву неповољну
последницу до које би могли доћи
наши претплатници и дужници.

Цетиње, 12 децембра 1895.

Администрација „Гл. Црногорца.“

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 15 децембра.

Телеграми, што су у Јевропу
стигли преко океана из Вашингтона,
и што смо у последњем броју допи-
јели од једном су привукли сву паж-
њу политичког свијета на са свијем
ново међународно питање, а јерменско
питање остаје већ на другом мјесту.

Било је у питању неко познато
земљиште између енглеске Гвијане и
републике Венецуоле, и влада Сједи-
њених Држава предложила је енгле-
ској влади, да се то питање преда
суду добријех људи (арбитражу). Ин-
глеска је тај предлог одбила, услед
чега је председник Сједињених Др-
жава г. Клевеланд управно конгресу
посланицу, која је у политичком сви-
јету највиши утисак учинила.

У тој посланици глава Сједиње-
них Држава најодлучније изјављује,
да се влада Сједињених Држава чврсто
држи Монројево доктрине, која се даје
изразити у двије ријечи: *Америка
Американицима*. Даље посланица пред-
лаже конгресу, да изашље једну компи-
сију, која ће означити границу између
Венецуоле и Гвијане. Сједињене Државе
дужне су стати на пут незаконитом
раширивању територијалне области
Енглеске; жали прекидање са Ингле-
ском, с којом Америку веже један
језик, али се и то мора претпоставити
губитку националне части. И ову је
посланицу конгрес прихватио одуше-
вљенијем одобравањем.

Ову посланицу јавно мњење сма-
тра као ултиматум Енглеској. Ако се
сентиментални кабинет не узме потчињити
рјешењу комисије, која има границу
потећи између Венецуоле и Гвијане,
по одлоци Вашингтонског конгреса,
влада Сједињених Држава готови се
да ту границу оружјем брани. У ва-
шингтонском сенату одма је поднесен
предлог за набавку милион пушака, и
шест иллада топова. Ирландци, што
живе у Сјеверној Америци, већ пред-
лажу Вашингтонској влади војску од
сто иллада добровољаца на своје трош-
кове противу Енглеске.

Мисао о рату с Енглеском —
вели петроградско „Н. Време“ —
одма је наишло одзива у народу, може
бити и с тога, што Американци, гово-
рећи о Венецуоли, мисле о Канади, чије
присаједињење к Сједињеним Држа-
вама одавно желе.

Ствар је дакле врло озбиљна. Кад
маркиз Сализбери, није хтио пристати
на „суд добријех људи“, он ће се још
мање потчињити рјешењу комисије,
коју ће, по закључку сепата, сам пре-
сједник Сједињених Држава саставити.
А влада Венецуоле, знајући, да одела
може рачунати на помоћ сјеверо-амер-
ицанске републике, неће уступити
ништа Енглеској, и тако су сви изгледи
да ће се то питање морати ријешити
оружјем.

Истина, телеграф нам је дошло
говор, што је у Бристолу држао ен-
глески министар финансија, у ком је
изјавио наду, да ће се наћи начин,
да се ово питање ријешити и без рата,
часно по обадвије стране. Такођер и
штампа енглеска не одзивље се ра-
тоборно американој, него се нада,
да неће доћи до рата између једно-
крвне браће. Али без уступања енгле-
ског, те наде енглеске трудило да ће
се моћи остварити.

Петроградско „Н. Време“ вели:
„Ма какав био резултат енглеско-
американоског питања, он ће ослабити
Енглеску у Јевропи и на далеком
истоку. Сви планови сентименталног каби-
нета у области међународне политике
изјавиће се. Већ је и до сада маркиз
Сализбери јако промијенио своје др-
жање у истом питању, одлучно
одбијајући даље подржавање јерменске
агитације. Но ово је тек почетак. Ако
збиља дође до рата са Сједињеним
Државама, енглеској влади предстоји
борба не само са спољашњим него и
са унутрашњим потешкоћама. Ирланд-
ци трудило да ће остати на миру, а у
Турској и на далеком истоку ствари
ће окренути не толико угодно за др-
жаву, која се до сада није одрицала
прве улоге у свијем питањима међу-
народне политике. Као да настаје ври-
јеме за Енглеску горког плаћања за
прошлост, којом су се Енглези толико

поносили, заборављајући, да успјеси
постигнути цијеном преваре и насипа,
никада нијеу поуздания.“

Пошто ово мало питање може
имати тако огромнијех последица, за-
служује да знамо, како се развило.
„Франк. Цајтунг“ доноси о томе сле-
деће историјске податке:

Спорно земљиште било је до 1810
шпанско, али пошто се колонија про-
гласила независном и г. 1814 Холанд-
ска Гвијана би уступљена Енглеској,
Енглези су по мало али постојано
границе размичали. Још кад је Вене-
цуола ратовала за своју независност
противу Шпанске, енглески колонисти
прешли су ријеку Есиквидо и поди-
гли су трговине на атлантској обали.
Год. 1827 енглеске насеобине биле
су в. до ријеке Морока дошле, по-
што је Венецуола изгубила друге брине.
Кад је енглеска влада 1840 послала
инжињера Шомбурга, да обилежи
границу, Венецуола је подигла протест.
Тако је постала линија тако звана
Шомбургова, на коју су се из Лон-
дона позивали. Кашиње је успјела Ве-
нецуола 1857, те је Енглеска призна-
ла врховну власт Венецуоле над оба-
лом између ушћа ријеке Ориноко и
Морока. Онда је енглеска влада пред-
ложила пограничну линију, која је
знатно оставала за Шомбурговом ли-
нијом. Али преговори не успјеше, и
тек 1867 опет се наставиле. Него
још за вријеме преговора, концем 1880,
појавиле се два енглеска брода на
ушћа ријеке Оринока, да искрцају
материјал за телеграф на спорном зе-
мљишту. Тада су се умјешале Сје-
дињене Државе у питање, инак се
задовољила американска влада г. 1882
тијем, што је предложила суд добри-
јех људи. Лорд Гренвилл прихватио,
али лорд Сализбери, који га убрзо зами-
јени опорече свог претходника. Лорд
Розбери, наследник лорда Сализберија,
био је готов на компромис, али док
се још преговарало, појави се једна
енглеска експедиција на Ориноку, која
на тачкама, које никад прије Енгле-
ска није сматрала да припадају Гви-
јани, донесе пакете, у којима се про-
гласију енглески закони на том зе-
мљишту, и енглески чиновници на мје-
сто Венецуоле постављају. Венецуола
је протестирала; измијењено је било
много пога, али без успјеха, тако да
је Венецуола 20 фебр. 1887 преки-
нула дипломатске односе са Енглеском.
Тада је гувернер Гвијане издао про-
глас, којим је цијело земљиште до ри-
јеке Корони присвајао. Влада вашиг-
тонска опет се умјешала, али лорд
Розбери није одговарао. Сви покушаји
Венецуоле и вашигтонске владе, да
лондонски кабинет пристане на суд
добријех људи, разбиле се о услов
енглески, да се само о земљишту за-
падно од линије Шомбургове има ра-
справљати. Као што се види, до сад је
енглеска вазда наертала, али у јану-
ару ове године Венецуола је погри-
јенила. Као што Енглези тврде Ве-
нецуолици су пријешли ријеку Ку-
јуну и ту дрва сјекли. Енглеска
полиција је људе протерала, али у по-
четку ове године Венецуолици су опет
оружани прешли ријеку, и енглеске
полицаје заробили, које је кашње вла-
да на слободу пустила. За то Енгле-
ска тражи накнаду 60000 долара, на-
што Венецуола није пристала, него је
извала у помоћ Сједињене Државе. И
тако се дошло до овога положаја кри-
тичког између Сјеверне Америке и

Енглеске, те се и у овом случају по-
казало, како мала искра може да ве-
лику ватру распали.

ДОПИСИ.

Скадар, 11 децембра. — У сриједу
т. ј. 6 ов. мј., на дан св. оца Николаја, у
саборној цркви скадарској, по уобичајном
реду, по свршетку свете литургије, чињена
су благодаренија поводом имендана Цар.
Императорског Величанства Цара руског
Николе Александровића и Његовог Висо-
чанства Књаза црногорског Николе I-га.
При благодаренију присуствовао је овдаш-
њи књаж. црног. консул г. Д. Мијушковић,
у свечаној униформи као и многобројни
народ скадарски. — Како уза свету литур-
гију, тако и при благодаренију, пјевало
је пјевачко друштво скадарско „Братство.“
— Послије богослужења гдје је су визите
у Консулату руског консула г. М. Мијуш-
ковић примао честитања; најприје од стране
овдашњих мјештана скадарских, па од
10½—12 сати одили су на честитања зва-
ничне личности, сви овдашњи изасланици
јевропски, па и само његово превасходство
гувернатор Авдула Вали-паша скадарски.
— Послије визита дијелена је новчана
милостиња из вратима консулата много,
бројним присутним сиромасима. У вече је
давата у консулату вечера, на којој су
присуствовао многи од стране православне
општине скадарске, као и пјевачко друш-
тво скадарско „Братство“ са својим учи-
тељем г. Палоком; тако је ова ноћ про-
праћена у најбујнијем весељу — српском.
— Нека г. Мијушковићу љубазном и госто-
примном домаћину послужити ово на част, а
његовом милостивом Господару и отачаству на
понос и хвалу.

— У неђељу 10 ов. мј., у саборној
цркви скадарској, држан је нарастос, цар.
руског консула, покојном Ивану Крилову,
при коме је присуствовала његова фами-
лија, књаж. црног. консул г. Мијушковић,
као и многобројни народ скадарски, тако,
да је црква била пуњана присутнијех особа.

Б.

Подгорица, 7 децембра. — Јуче је
највећане прослављен овђе имендан
Његовог Височанства нашег узвишеног
Господара.

У очи дана прославе, на 4 часа после
подне окупила се била цијела варош са
нашим барјацима, а у шест часова вели-
чанствено је осветљена такође цијела
варош, а особито су у пламену сјале
Окружна судница, Основна школа и турски
Консулат. Општинска управа приредила је
била материјал за осветљење и околијех
брад; али велики југ с кином сметуо је
те је то изостало. Око 8 часова питомци
из подофицирске школе отпочели су на
главној пјаци у М. Вароши наше народње
коло и весеље трајало је до близу поноћи.
Сјутри дан и тако је југ с кином бијесни
сва варош осванула у свечаном руху, а на
9 часова била је у саборној цркви служба
с благодаренијем којој је присуствовало сво
чиновништво у потпуној парад, међу
којима и овдашњи турски консул г. Кри-
кор Ефендија, питомци подофицирске школе,
јаци основне школе сви са својим настав-
ницима и мноштво отмијених грађана. По
свршетку благодаренија уз груквиње топова
сва парала повратила се у варош и нај-
прије пошло се у стан окр. кап. г. Ј. Ла-
зовића где је било више одушевљенијех
здравица све за здравље и дуг живот Њ.
Височанства Господара, и одакле је Госпо-
дару упућена брзојавна честитка. Истог
часа наш окр. кап. г. Лазовић, добио је
имено од Пресједника Државног Савета,
Министра Унутрашњих Дјела г. Војводе Б.
Петровића с којим му саопштава, да га је
Њ. Височанство Господар одликовао злат-
ном медаљом „Милош Обилић“ и имено је
на истом скупу прочитано, послје чега
поново се шло за здравље Њ. Височанства
Господара који достојно награђује своје
заслужне Црногорце.

Послије тога шло се у стан војнич.
каптана г. Николића, као заступника глав-
ног заповједника подофицирске школе, где
је такође пало одушевљенијех здравица за
здравље и дуг живот Њ. Височанства
Господара. Иза тога после подне, опет су
питомци подофицирске школе на главној

пјаци у М. Вароши отпочели народне кола, и весеље трајало је до саме ноћи. Тако је свечано свршена у највећем реду. Боже дај да Њ. Височанство наш Узвишени Господар Ослободилац поживи дуго и дуго година на срећу Црногорца и на дјелу и понос свега Српскога народа.

Овђе је покренуто оснивање Параброекога друштва које ће бити у пројекту друштвеног устанка стоји под именом „Књ. Пр. Павлице Параброеко Друштво“ и у почетку развиће пловидбу свадарским језером и Бојаном до Обода. По пројекту друштвенога устава друштво има бити састављено из акционара, основна главница коју има бити састављена из 400 акционара а свака акција састојаће се из 100 фиор. Та појава примјена је овдје са највећом одушевљеношћу и до сад се уписало у самој вароши 91 акција. Уписати акционари изабрали су један привремени одбор, који ће се старати о даљем уписивању акција у вароши и околини. Уписивање одпочело је и на Цетињу, Никшићу, и другим нашим варошима, а како ће ова друштвена установа без сваке сујме бити од велике користи за наш трговачки стаљек надају се да ће се кроз кратко вријеме потпуно одређени број акција. Боже дај да покренутом друштву пође за руком, те да своју сврху постигне, што ће му служити на част и похвалу. Г.

Данилов град, 7 децембра. — И ове године прослављен је код нас имен дан нашег узвишеног Господара — најсвачаније.

Уочи овог дана окитиле су се куће заставама и било је осветљење око 7 сати кроз цијелу варош; али како је било осветљење на „Миркову мосту“ на ријечи Зети, то је било дивота погледати. До пола ноћи могао се чути пјаванију на сваку страну кроз варош.

Никољ дан, као најсвачанији дан у години, одредили су и господи учитељи за свако-годишњи родитељски скуп, на којима говоре врло лијепе поуке о домаћем васпитању дјете и свему ономе, што је добро и корисно и у колико то учине на младеж. Тако и ове године наредо, те на Никољ дан 6 ов. мј. окупе се родитељи њихових ученика и заједно с њима пође се на 9 сати у цркви на бољанствену литургију, при којој је чинодјејствовао овдашњи учитељ г. поп Радован Павићевић. Црква је била пуна народа, тако, да је већи дио и испред ње стајао.

Посље бољанствене литургије и благодарна пошла се из цркве низ пјачу главном улицом: најпријед ђаци са учитељима, пјевајући: „Срце бије, а коло се вије...“, а за њима народ, пуцајући из револвера, дошло се у школу. — Овдје је г. учитељ Јован Пенћ прочитао родитељима „Школски Закон“ од 1—31 §. са тумачењем, т. ј. онај дио, који се односи на родитеље и њихову дједу.

Посље тумачења „Школског Закона“ ученици су отијевали „Црногорску химну“, која је свршена са усклицима: живио Господар!

Одмах после овога, изашао је гени. учитељ поп Рад. Павићевић и изговорно врло поучно о језовитим бесједи: о чи стоји, чувању здравља и неким слабићима обичајима овога племена, у колико то учине на омладину. — При свршетку говора

напоменуто је неуморне трудове нашег милостивог и ошће дубљеног Господара за свестрано унапређење наше, који је свршен са бурним клицањем: живио Господар! — По свршетку овог говора ђаци су отијевали: „Онамо, онамо...“, а неколицина од њих декламовали неке врло лијепе и поучне декламације. Најпослије су отијевали: „Црногорску химну.“ —

Тако се провело у весељу до саме ноћи. Овога дана и сама природа заштеђела је нас, те смо провели весеље без и мало кише, — премда је навјанила сјутра-дан.

Д а н и л о г р а ђ а н и н.

Никшић, 7 децембра. — Имендан Његова Височанства нашег узвишеног Господара прослављен је у Оногону весеље.

Уочи Никоља дне у 5 сати после подна била је цијела варош осветљена и искривена истакнутим заставама, поред лијепог осветљења на високом бједуму од старог града, поред тога здање овамошњих школа, као и болница, било је дивно осветљено.

У јутро на Никољ дан, тачно у 9 сати, црквена звона огласила су бољанствену литургију, на којој је присуство вало многобројно грађанство.

При свршетку пуцали су са бједма топови, који одлијегаху цијелом околином.

Тако је цијело дана било весеље у овој вароши и манифестирало се сјајно родољубство, које одушевљава овамошњи народ.

— Већ има неколике недеље да нам непрестано долази ново оружје — поред велике муниције, те се наш град „Оногонит“ снажи све вишијем силама, што овамошњи народ јако весели.

1.

Књижевност, умјетност и просвјета.

„САДАШЊИ СРБИН.“

Che se la voce sua sarà molesta
Nel primo gusto, vital nutrimento
Lascierà poi quando sarà digesta.
Dante.

(Наставак.)

Данас Французи, Немци и на првом мјесту Инглези културне центре сачињавају. Сав културни живот тих народа, велике конценије ума њиховог и досједност у извађању истих потпуно одговарају оном дивном развијеном целином тијелу њиховом.

А каква је Србин у материјалном умнокултурном, душевном и моралном погледу? Ако само у здравом тијелу здрава душа становати може, онда нас зла судбина мора обузети.

Да га видимо на привредном пољу. Земље, што их је српски народ заузео, осим црногорског и далматинског кршија, спадају у најплодније предјеле Јевропе. Ипак морамо признати, да је српски народ сиромаш према другим културнијем народима. У нас није земљорадња, ни рударство, ни индустрија развијена. За то ни трговина не може да јачи мах узме.

А погледајте само на Сјеверну Америку, до каквог се развића уздигла кроз

то година! Ми смо кроз пет наших вјекова у привредном погледу вада назад ишли! Ипак рушевице наших градова, остаци наших градова, на пре дање, ијеме и историја свјечоче, да је наш народ некад богат био.

Кад се један дио српског народа из Турке несељо у Аустрију, не бијаше само са свога јунаштва јака снага Аустрије, већ и угледна културна цињеница у тој држави. Срби заузеше најплодније крајеве Угарске. У Банату Србни и снахија били су синоними. Од Београда до Беча Срби су по варошима били први занатлије и први трговци. Гдје су сада снајлуци, гдје велике српске трговачке и занатлијске куће? Гдје је у њима нагомилано богатство? Све је у туђе руке прешло!

У Србији после ослобођења народна привреда почела се подизати; али се мора признати да је за ово 80 година слободе могла више напредовати. Међусобна политичка борба и личне зајевнице нијесу допуштале државницима у Србији, да даду материјалном развићу здрав и напредан правац и помет. А само материјално благостање јесте оно постојеће, на ком се поред ваљаног образовања, све што је племенито и добро, на и права лична слобода, сталност и самосталност карактера човјечијег развити може.

А како индустрија? Оно мало почетак не може ни да домаћим потребама одговори; па и ту је туђ капитал, туђе снаге, туђ мозак. Занатлијство је такођер у туђијем рукама.

По мложини стипендијских заклада, што имамо саразмјерно више него и један народ на свијету, да образовање младих, морао би човјек мислити, да ћемо бујног и снажног живота наћи на научном и књижевном пољу. Па ипак су данашњи Срби и ту кенеди!

У појезији имали смо, као синови оног великог pjesника, што је дивне народне ијеме створили, имали смо великијих дарова и генијалнијих људи, а за чудо, и они послејке неколико помета брзо малаксаше.

Кад једна породица пође путем дегенерације, онда им ништа за руком не иде. Било је одиета племенитијих Србаља, који су од свег срца жељели, да свој народ унапреде. Особито код Срба у Аустро-Угарској то дјелом потардине, остављајући на олтар народни велике новчане жртве. Али то добротинство сасвијем противнијем плодом урађа. Што је многим дата прилика, да се ода на науку, створена велика драж на просвјетном пољу, а то је било на штету свијема грађана нашег народног живота. Земљодјелач, занатлија и трговац даваше своју дједу радије на науку, него ли на ову струку, у којој су пошкља. Отуда онадаше занатлијства, трговине, земљорадње, те осиро манење Срба у Аустро-Угарској!

Интелигенција је плод у културном развићу народном, и као такав треба да је саразмјеран стабау, које га носи; јер само тако плод може бити једар и снажан, да с једне стране народни живот бољим сјемењем оплоди, а с друге стабло не оштеги. Кад воћка много роди етан јој је плод; и природа не да изнемоглом стабау да сједеће године плода донесе. Само у моралном свијету може да друштво буде; али ни ту не остаје некажњено.

да на Црном Мору и на мирном океану облада; отуда тијесно снајање Боливије са Перу, те је Киле морало уступити од своје обале; отуда најпослије чељка Црне Горе да добије приморје и енергични захтјев Аустрије, да свој *Dominium Maris Adriatici* не дијели с ниједном државом! Најприје су Црногорци поглед обратили на Боку Которску, и већ знатна примућ егна себи условили, кад је источна обала јадранског мора припадала Млечићима. Тешкијем срцем морали су пустићи да најприје Аустрија на Француска оставитишину републике узму и да теретну царину противу залеђа наметну. Неотрицање су Црногорци чељали прилику, да се онет на мору утврде, и када су Французи г. 1813 Котор морали предати Инглезима и Русијама, који су га онда Црногорцима уступили, они га учинише престоницом, и напетине га Хабзбуршкој кући тек на силу⁴⁾. Народне ијеме муком прелазе овај жалосни догађај, и отада почиње зловоља према Аустрији, која је све више подрабљивана. Црногорци наике ступише у преговоре са Туреком због једне луке на мору, и кад им је досадило неуспјешно заузимање, г. 1858⁵⁾ оружјем заузеше Сич. Али је Аустрија чинила, те је Турека онет патраг добила своју правну имаовину; и свадарски уговор (1862) истина дао им слободан извоз и увоз у Бару, али је изрично забрањено увоз оружја и муниције, у чему су Црногорци највише оскудјевали. Тек берлински конгрес оставио је Црној Гори барек приморје, које је у осталом црногорска војска правилном обеаом и освојењем била заузела.

⁴⁾ Није на силу, него узглед ручијег писма Цара Александра I, упућеног Владици Петру I.

⁵⁾ То је био год. 1861.

Наш малобројни, слабог стабла народ у Аустро-Угарској, већ од дуже времена носи непрестано многобројни плод, што је јако ослабило стабло; те немамо више интелигенције Доситијеве, Рајићеве, Давидовићеве, Мушицкове, Хаџићеве и Богдаловићеве врсте.

На жалост и Србија се у том погледу на аустријске Србе угледала. Мјесто да добре школе отвара за све културне струке, основала је безброј масијех стипендија, те шаље велика јата младих да се у туђини образују. И кад би се сви здрави, чили и научени кући вратили, што значи свој подмладак туђинству на васпитање дати? Исто што и одојче своје туђој мајци на дојење и његовање оставити. Српски младић незрло, неискусан, загрива се на пламену туђег културног огњишта, и при сваја туђе осјећаје, туђе обичаје и мисли, и што је још најгоре само спољашност туђе културе. Па кад се својој мајци поврати, осјећа да је између ње и њега грдан јаз! Ако је духом мало јачи, покушава да од своје отаџбине направи оно, што је код своје помајке видно, и ту писац наводи неке драстичне примјере.

Има и изузетак, али су врло рјетки људи, који су обилатијем образовањем, неуморнијем реалијем и разумнијем радом, и неноклебијем карактером узори своме народу, јер већина младих наших одаје се на науку, што мисле, да ће тако лакше господски живјети! Доситеј, Рајић, Давидовић, Мушицки нијесу били стипендијци...

Послије свршенијех наука на универзитету, не иду даље у својој струци, него се већином одају беспојности — и картању. Наука и карте! ох каков размак, какве противности!

У Србији пак траже листом професорске и министарске мјеста у Београду, мјесто да скромно пође у унутрашњост, да проучи народни дух, његове добре и зле обичаје, на његове потребе сазна, да своју струку усаврши, и себи створи истарнијем радом сферу моћи, да га морају тражити! Отуда оне честе појаве безкарактерности, што нас изненађују.

А којег народа интелигенција не ваља, то је пронао народ!

(Наставиће се.)

(Језик у дубровачкој књижевности.)

Из другог писма доносимо сједеће:

Часни писац, о којему сам се бавио пређашњијем писмом, тврди „да су се језик и књижевност у Дубровнику самостално развили, а да ништо нијесу били уведени или примљени од становника за брдом.“ Ма и колико та тврдња може бити ласкава по нас Дубровчане, ипак ја цијелим, да у колико се језика тиче, ствар стоји онако како сам ти у првом листу летици истакнуо, а ти си господар вјероват ми или не. У погледу пак дубровачке књижевности, ево како ја мислим. Стално је, да браћа иза брда нијесу имала никакве имене књижевности, у коју би се Дубровчани били могли да угледају. Али, мој драги дум Иво, ти заиста знаш како, осим имене или културне литературе, наш језик има и друго благо, а то је тако звана традиционална или усмена литература, која је, разумје се, много

Берлински конгрес значи уопће одлучио обртну тачку у судбинама балканских држава, али није остварио ни издадека наде, што је Црна Гора имала, и што је санстефански уговор већ био испунио. Настојањем Аустрије морала је Црна Гора већи дио већ посејданутога земљишта оставити.... У истој мјери, колико је Турека од политичког значаја изгубила, порастло испријатељско држање Аустрије, која тражи да добије улива на сјеверозанату балканског полуострва; и данас је Аустрија најјетројијем мјерама скоро сасвијем прекинула промет Црне Горе. Неиревидни лапац тврђава окружује Црну Гору, и само неки путеви остављени су слободни саобраштају. На дринској скали код Црквице и. пр. не могу се више од пет Црногораца превести одједном; лаја је на аустријској обали локотом прилачен, и треба прије да један јандар откључа докот, па да надгледа превоз. Оружја не смије нико собом имати; у првом мраку престаје сваки саобраћај.⁴⁾

У колико је Аустрија морала умијешати се из политичких побуда, у толико је морала и из економских интереса ићи за тијем, да по себи без вриједности дајматинској обали богато залеђе отвори, и Црној Гори плодне земље што више да ускрати, да је и унапријед као долде у економској зависности уздржи⁵⁾. Пошто пак на југу море а на истоку испријатељски Арбанаси стоје на пут, Црна Гора

⁴⁾ Amerling. — Uriarte. — Schwarz. — Sermet. — Murad Efendi. — Stieglitz. — Minchin. — Humbert. — Hoernes. Dinarische Wanderungen (1888). — Asboth. — Mackenzie and Irby. — Der Aufstand in der Herzegovina. Sud-Bosnien und Sud-Dalmatien (Generalstabswerk 1883).

⁵⁾ Murad Efendi. — Minchin. — Neuwirth, Die Noshwendigkeit der okupation von Bosnien und der Heregovina. Org. d. milit.-wis. Vereine XVII (1879).

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

ПРИРОДНЕ И ПОЛИТИЧКЕ ГРАНИЦЕ ЦРНЕ ГОРЕ.

Од д-ра Курта Хасерта.

(Наставак.)

Било би досадно, подробно прилике излагати, што су владале у истој мјери из из истих узрока око Сутормана; доста је обазрети се на жалосне посљедице, што су морале потицати од неспособних пограничних прилика. Страх и неовијерње у непрестане нападаје пријетњи су земљорадњу и промет, и најпослије земље оставале су необрађене, да се не види уштитено изненадним нападајем, што је било муком стечено. Тако гранична равнина, што је била за сјеверну стару Црну Гору, зетска равнина, што је била за југ њајсвије, и плодна воља негод Кома, што су била за источни дио праве житнице, врло су мало обрађивана, јер су била често пустиштина од Турака усрпког стражарењу урођеника. Јер као што је била зетска долина врло важна за Црну Гору, тако је гранична долина олашавала свезу са дурмиторским крајем, и за то су Турци упорном истрајношћу тежили за посјејдом истих долина. С друге стране Црногорци су тако пустиштини ештучке ливаде, које су некад по Хекарду храниле по 20,000 душа, да су тек 3000 становника издржавале; и ови су се смањивали несељавањем због неспујности. И планине ске ливаде на западу Дурмитора, што у сточарству велику улогу играју, у рјетко су употребљаване биле, тако су сачињавале политичку пустишћу као што се у

1) Peller. — Viala de Sommers. — Hequard. — Boué. — Delarue. — Wingfield. — Povauecki.

старија од прве. Та литература, видни, би код нас без сумње уведена још онда, када српски живаљ навлда старосједноце града (Lause, Labuse, Rause) и наврне на српство остатке римског живља, претворив у исто доба Ragusium у „Дубровник“¹⁾.

Не треба ни да ти споменем, како се та традиционална литература састоји из прича, пословица, загонетака и pjesama. Сада, мили брате дум Иво, кажи ми ти, вјерно ти! коме не пада одма у очи исто-зјетност наших прича, посланица и т. д. са онијем што се чују иза брда? Наше приче није додуше још нико сакупио; али оне, што ти је, ако се још спомињени, твоја покојна мати причала као нејаку дјетету, то су ти исте приче, што их и данас можеш да слушаш од браће иза брда, а то су ти оне ти мање ни више, него оне приче, које је слави Вук сакупио по осталијем српскијем крајевима, те издао под насловом „Српске народне приповјетке“²⁾. У погледу пословица, ту смо нешто сретнији, јер су многи наши остали по коју збирку тога народног блага, те праве, народне филозофије, а неке су већ и штампом објелодањене. Успоредив те наше збирке са онијем осталијех Срба, опет нам скаче у очи потпуна истоветност једнијех и другијех. Ах, пошто су pjesме, како вели Војански, вајистинитији и најмање сумњиви свједок живота једног народа, слика, која најбоље црта његов живот, хајде да видимо, како и с те стране стојимо. Лукарић нам приповиједа, како су Дубровчани пјевали још прије год. 1000 и у pjesми славили јунаштво словенскијех витезова. Биће те pjesме такозване бугарштите, или обични десетерци, свакако оне, те су се до нас сачувале, слажу се с осталијем српскијем народнијем умотворинама те врте, пошто им је облик исто-зјетан, а оне јуначке пјевају једне те исте јунаке и спомињу исте догађаје навластито из српске историје. Језик је такођер исти, бива најчешће штоканско-јекавско, које је, по признању истог вијенчевог писца, од памтљивијека владало у Дубровнику. Томе нам могу бити доказом и оне бугарштите, што је г. Војански сакупио у Дубровнику у околини, које су пуне особина дубро-зачкога говора у тијесном смислу. Нема дакле сумње, да су дубровачке народне умотворине истоветне с онијем осталијех Срба, да једне и друге сачињавају једну целину, те да су се у Дубровнику увијек долаком прве браће иза брда³⁾. По томе ја цијеним, да се даде разборито закључити, да колико наш језик, толико и традиционална књижевност бијашу зблија уведени или попримљени од становника за брдом; та Дубровник је Херцеговина на равно приморје, а Херцеговина је опет њему наравна позадина.

1) „Почетком латинског племе у Дубровнику долази са српскијем у дотицај, те ово пошледе у мало времена све о све“. Проф. Зоре у „Prog. d. gimnasio di Zara“, 1868-69.

2) Наш еуграђанин и реви ученик, покојни Р. А. Каванић у посебној расправици о народнијем pjesмама, пише: „Народ старе области дубровачке, по роду, језику и обичајима славенским, има своје народне pjesме заједнички са осталијем јужнијем огранком овог великог народа“. — Нак наставља: „Србин Вук Стефановић Караџић издаде исподунију збирку истијех. Бууро Ферих (Говеденица) дубровчанин, би, у колико је мени познато, први који стравом свијету пода један оглед наших pjesма у латинском пријеводу“ (Alcune ragnie su Ragusa str. 33).

није се могла проширити него на запад и на сјевер, и да томе стане на пут Аустроја је себи изградил право саопседа новоназарског санџака, и принудила је предају пространог земљишта од Гацка до Билећа, што су били Црногорци оружјем освојили. И саму Цикцићку тврђаву, коју јуначки горштаци последи десетне-дјељне осаде освојили, хтио је ненаситљив суејед имати, и стало је црногорску дипломатију много мук, да бар ово мјесто отаџбини спасе. Осим што је никитички поље сиромашкој земљи доњијело жуђени прираст плодне земље, стара тврђава сачињавала је са Спужем кључаницу зетске долине.

У исто доба Аустроја је све употребила, да осуети салазан на море српске власти, хотећи сачувати свој господарски положај на јадранском мору, и недати Русији наслона у тако непосредној близини своје тако важне ратне луке Которске. За то је испочетка захтевала сву морску обалу, што су Црногорци оружјем освојили, и кад јој то није пошло за руком, изградил је предају Спича и вршење поморске полиције уздуж црногорске обале. Осим тога Црној Гори је било одузето право да може имати ратно бродовље. Ма како је неантан посјед Спича, у толико је важан, јер се отоде може пазити на барско пристаниште.

Тако успркос знатном прирасту земље од скоро 5000 кв. км. економски положај књижевине није се особито побољшао, а у политичком значају још је изгубио, и берлински уговор свједочи тачком по тачком, како су мало интереси Црне Горе на зеленом столу у рачун узимани. Стара Црна Гора показала је, да не само про- страна држава, него и мала може важну

Што се пак тиче умијетне литературе, ту ће сваки паметан припознати утједјај талијанског уманизма, који се навластито открива у pjesничкијем производима, те им подава некакав засебни мјесни карактер. — Дубровчани, а особито Гундулић, да су ипак мислили да могу, били би увели у нашу појезију талијански ендеса-сплаб, у којему јамбички метар влада; али спознали да је противан опћему акценту нашега језика, нијесу га примили ни у епичку појезију, него су се држали народнијех стихова⁴⁾. Ипак ја сам тога мишљења, да премда се талијанска углађеност увела у нашу умијетну литературу, Дубровчани нијесу зато занемарили ни народну или традиционалну књижевност, па и сам Гундулић, тај наш велики pjesник

Di cui la fama ancor nel mondo dura
E durerà quanto 'l moto lontano.

прими много шта из тог народног блага⁴⁾, дапаче и сам осмерац, што је употребио у Осману, најчешће се налази у народнијем pjesмама, биле озбиљне, биле веселе⁵⁾. Осман, пише наш драматург М. Бан, мало наликује на јуначке епјеје других народа: у њему увиђа се да је pjesник више наклон сладостима мирнога живота, љубави у душевној крпеости, него ли крвавим бојевима и другим ужасним предметима. Те је прави образац првобитнога духа славјанскога. — Свакако Гундулић доконча што започе Чубрановић, то јест (ријечи су проф. Зоре) увела прави српски језик у нашу књигу.

(Претплатни позив.) Почетком српске нове 1896 године, овје у хрватском главном граду Загребу, а под мојим главним уредништвом, почиње излазити

ИЛУСТРОВАН СРПСКИ ШЕЉИВ ЛИСТ

ВРАЧ ПОГАЂАЧ.

„Врач Погађач“ излази (за сад) два пута мјесечно — сваког петнаестог дана — на пуних осам страна велике четвртине и доносиће у сваком броју бар по двије шаљиве слике.

За цијелу Аустро-Угарску, Босну, Херцеговину, Нови Пазар и Црну Гору годишње је цијена „Врачу Погађачу“ само 10 динара у злату. За сав остали свијет 12 франака годишње. Претплатити се може и на пола и на четврт године. Али коме је Бог дао, те може, молим га, нека се одмах претплати на цијелу годину, да не градимо од једног посла два, а за сваки повнић претплате потписани јемчи својом чапшју.

Поштански реденије нека служи свакоме као претплатна потврдица, а поштарину за претплаћени новац плаћа сам претплатник.

„Врач Погађач“ неће се давати на версеију ни свом рођеном ћаћи.

Скупљачи добијају на дар десет и дио претплате — ако пошљу готов новац бар за десет претплатника. Сваки

3) Будмани у извијешћу дубров. гим. 1875-76.

4) „Али врло је важно, што има још један извор, навор народни из којег pjesник (Гундулић) захватити своје мисли, а то су народне pjesме, складне и слатке бугарштите, које pjesник изреком пошље“. Јован Бошковић у предговору „Османа“, Земун 1889. стр. XVIII. — „Наш pjesник цијенио је такођер народно pjesништво и много је позајмао из њега“. Ибид. XXXI.

5) Будмани л. к.

улогу у политичком животу играти. Црна Гора у правом смислу, т. ј. у својим правнијим границама, истина није била виша од војводства Бруншвика; али јој је била пружена могућност, да свој посјед шири на све стране, и вршила је тако мјеродаван утиљив на сусједна племена, да сав погранични предјел, Србима настањен могао се сматрати разлогом и правом као Црна Гора у ширем смислу, или у ширијем границама. Осим тога Црна је Гора била као кључница заједно Ислама, и свака сила, што је Турској рат објавила, особито Млетачка република и Русија, тражила је да малу књижевину за себе добије, да наразлизира један дио испријатељске ратне силе. А данас? Са двије стране аустројски орао обухвата Црну Гору, и стражари брижно црногорско море. На југо-истоку Арбанаси подижу преграду, а право носаче и Ново-назарског санџака, што је Аустроја себи осигурала, онемогућило је сједињење са блиском Србијом. Није Црна Гора боље процијала ни у војничком и трговачком обзиру. Тако је берлински уговор уништио способност политичког развијања књижевине, ком је Санстефански мир био оставио неограничену слободу; и пошто тај уговор није стенографске или економске прилике, него политичке сврхе противу Црне Горе у обзир узимао, одузео јој је могућност, да задржи господарски положај према својим сусједима⁶⁾.

*) Minhin. — Говински.

(Наставиће се.)

скупљач може овај постотак одмах задржати. Кома није вола пит невоља да се тим постотком користи, може га и не задржати — и „Врач Погађач“ би ће му тим више захвалан.

Све поруке без разлике: и новац и рукописе и писма треба слати само на моју непосредну адресу: Сима Лукин Лазик. Загреб. Хрватска. Што год ми се шаље мимо ове адресе — то ја не вермам и за то не одговарам.

А „Врач Погађач“, чим се роди, неће цвнати (ни пред ким), него ће се одмах осовити на своје слободне ножице и бричуће се најозбиљније, да разгата збиљу са брижна чела Србипова, и да шалом и подемјехом тријеби губу из торине, а судиће сваком „ни по бабу ни по стричевима.“

„Врач Погађач“ стари је твој значај, Србине Србаковићу, на већ по имену знаш — „колико је сати“. Али сад ти се „Врач Погађач“ приказује наемијанија лица, у шаљивијем руву, на још сликовит — некићен сликама. Ал опет за то „Врач Погађач“ неће напхити нос у небо нити ће уобравити, да је он најпаметнији, него ће свесердно и врло радо примити сваки наметни савјет и сваку ваљану — сарадњу.

Е, на за то „Врач Погађач“ онај прије моли сву браћу „од пера“, и знању и незнану, нека га својом сарадњом потпомогну, а свако се може служити својим најчешћем и својим језичним особинама. Сарадници добијају лист бесплатно, а ваљани радови награђиваће се и новчано. Новчане награде расписале се у једном од првих бројева.

По „Врач Погађач“ може изаћи о новој години само тако, ако претплата стигне прије нове године — бар до Божића ил Туцид дана. За то молим сваког брата Србина и сеју Српкињу, нека се претплате за времена, да би се знало, у колико ће се примјерака лист штампати, те да коме не би омаллио. Све вриједнију браћу лијепо молим, да се живо заузму за скупљање претплатника и да пожуре са претплатом. Молим сваког претплатника, да своју адресу назначи потпуно, јасно и читко.

Они моји пријатељи, који ми главу пробише, доказујући, да је овакав лист „жива потреба“ народна српска — нека сад дјелом посвједоче: јесу ли истину говорили или су ме опет паточиљали на танак лед.

Загреб, 1 (13) децембра 1895.

Сима Лукин Лазик.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

О скупљању или сабирању разних сјемења.

Можда ће већ сам наслов изгледати некема као нека ситница, о којој не би требало ни говорити. Не ја не само да нијесам тог миња већ на против хоћу да обратим пажњу пријатеља воћарства на прибирање самог сјемења и кошница од воћака. Колико се воћа код нас поједе, гдје се сјеме и кошнице од воћа баце, без да се корисно употребе? Риједак је случај, да ко то у оште и прибира! Наше климасте околности тако су, да дрвље и шиљке расте и тамо гдје се не сјеје т. ј. не сјеје човек, већ сама природа. Ми имамо много врта дрвља, које сама природа размножава. Дуне ли вјетар с прољећа, он разнесе летеће сјеме од бријеста на све стране. Тако је исто и са јасеном и другим дрвљем, које имају летеће сјеме. Меснати плод појединих дрвља и воћака разнесе које животиње које птице. У Србији још није пренуо корисних воћака — а да не би требало мислити и о умножавању истих, напротив, има много земљишта, које беслодно лежи. Зашто се не би то земљиште узгред засејало ма каквом воћком, која не тражи за своје напредовање никакву никакову његу, (орак, љепник, вишња, трешња) или зашто се та земљишта не би засејала бољим воћем, која требају и неку његу на и каламљење (шиљке, кајсије, јабуке, крушке, груње и т. д.) или напојељетку и самим дрвљем, које само својим дрветом а можда и плодом користи. (Дуд, јасен, бријест.) То су све дрвља, која свуда и на сваком мјесту и положају у Србији напредује. Ако неможемо стипи, да подигнемо толике расаднице, да све те пуне земље редовно или уредно засадимо, можемо занета помоћи самој природи, и сјеме од појединог воћа не бацити на љубре — на неплодно земљиште — већ га прибирати. Тако би се исто могло и сјеме од бријеста и јасена лако скупити а не да вјетар у ливаде или ријеке или на стијене однесе, гдје и пропадне.

Узмимо само, колико се код нас поједе вишња и трешња (народи да узмемо само оно у ручан, гдје се кошнице не гутају) на шта бива с тим силним — може се на милионе рачунати — кошницама? Баце се на пут или кајдру, или на љубре, гдје и пропадне. А кад би се навикли, да те кошнице остављамо на неко склоњено мјесто и кад би исте кошнице бацили покрај пута макар, шта ће из кошнице воћака. Неће свака кошница нићи а неће се ни свака, која никне одржати, али ће нека ипак остати и нешто је добијено.

Ја сам био у таквом положају, да сам распадао грдним простором земљишта, које је већином било пуето, необраело. На том земљишту сјао сам свашта, што ми је до руке дошло. Дошао сам и на ту мисао, да сам јавно преко новина молио публику, да кошнице од вишња, трешња, кајсија и вишња не баца на љубре, но да их оставља. Морам признати, да ми се већина смјала, али се ипак нашло мислени људи, који су ме потпомогли. Пуне џакове разних кошница сјао је кроз три године. Има ли те силе, која је у стању све те поштане кошнице да поштини? Нема. Ма и најмањи дио и под најнеповољнијим околностима изнићи ће ипак у дрво. Тај начин потпоможе у маси размножавања воћака а никоме ништа не смета, да сваки по могућству направи и расадник од сваке врсте воћа. Овако ће се колико толико корисно употребити оне кошнице, које би иначе сигурно на љубрету пропаде.

Слично стојимо и са јабукама и крушкама. Колико се јабука и крушка код нас поједе и кад би се свикли, да све то сјемење остављамо и у своје вријеме по- сјејемо учинили би доста. Но ако би свака кућа то сјемење остављала и да се то скупи у руке једног радног човјека, не само да би имао доста, да велики расадник подигне, гдје би младиче произвео а затим очно и калемно, већ би могао остатак макар на окрајцима шумарака у разрабљаној земљи поштити, па би опет множено било природи у размножавању тих воћака, које иначе врше птице и друге животиње. За прибирање сјемења од јабука и крушка добро је са мало труда искушати „дивљаке“ и остављати их да се угвисле и сјемење одвојити. Дивљак из сјемења дају најбоље подлогу за каламљење. Ту се може у маси сјемење добити, јер дивљак има доста. Ко хоће мало труда да уложи, може много учинити.

Мало је људи у Србији, који се занимају са оваким ситницама, но ја сам миња, да из тих ситница произлазе крушница — дрва, то себи ни тако ситнице требало пренебрегнути. Кад би се ми сви научили, да не поједемо ни једну трешњу, ни једну вишњу и кајсију, или шиљку на ни једну крушку или јабуку, а да не оставимо кошницу или сјеме, ми би већ тиме доста учинили претностовајући, да те кошнице и то сјемење дође у руке човјека, који ће то употребити као што треба. Од дуго година већ, ја нијесам појео ни једну јабуку ни крушку а да нијесам скупио своје сјемење и метнуо у деп. Чисто ме непријатно дирне и заболу, кад видим некога, да пресејече неку јабуку или крушку и пресејече и сјемење — или поводи сјемење на га грнека и поједе. Зар ће се од тога најести.

Навика на прибирање сјемења и кошница од воћа морала би се почети одозго. Прво би се морало слушаоцима учитељске школе отворити воља за тај рад, они пак као будући учитељи да ту навикну узлију у главу својим ђацима и кад би се то постигло, да једна десетина ђака прими тупоуку, доста би било. О овоме само писати, не вриједи ништа, ту треба радити. Треба у програм учитељски на и основне школе, гдје је ријеч о пољопривреди и воћарству уврстити и једну тачку, која би говорила о сабирању сјемења и кошница од воћака, ради размножавања истих. Нека један ђак од стотине прими својеки ову поуку и нека постане страстин скупљач сјемења и кошница, па је опет добит. Моје је мињење, да не треба у том погледу дангубити, него треба што прије са оваким поукама отпочети и одма и у праксу увести. Штете од тога не може бити, већ само корист. Из „Тешака“.

Отклонити отров из воде, коју пијемо.

Наш широк већином није такву воду, која му здравље сатира и вољу лабави.

Таква је свака вода, која се добија из бунара дрветом ограђених, која се за дуго дражи у дрвеним и бакарним судовима, која се доводи кроз дрвено чупкове и т. д.

Да не би од поменутога настало рјаве посједнице, треба воду овако очистити:

Усесити да бунар буде широк то да је вода приступачна чистом ваздуху.

Да близу бунара не буде буњиште, пужника и т. д.

Да се у бунар баца сваке године што више живе жеравице и т. д.

Штета од сувише дубоког пресађивања дрвља. Да је велика штета од дубоког пресађивања дрвља, објашњења рада напешћемо следећи примјер:

Један француски воћар пресадио је 6. младих крушница, које је у својем расаднику одгајио, и то ево овако:

Двије сасвим онолико дубоко, колико су и у расаднику биле, а од осталих посадио је два, за 26. а оне друге двије за 32. с. м. дубље. Док су оне прве двије у првој години већ сасвим весело расле, дотле су ове остале, које су дубље засађене, примјетно заостале у порасту. Кад је идуће године за тим са ових воћника, које су у порасту биле за остале, свињута земља до извијене дубине, па нагнута око оних, првих, тада су опет ове закрждале, а оне,

са којих је огрнут онај шнодљиви и сувинни покривач земље, потјерале су сасвим правилно и снажно.

Овај речени примјер нека има свака на уму при пресађивању.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 15 децембра.

(Паришка изложба 1900.) На позив владе Француске Републике, наша је влада одговорила да ће учествовати Црна Гора на изложбу, коју Француска приређује г. 1900 у Паризу.

(Трговински уговор.) Између владе Црне Горе и Србије потписан је трговински уговор на основу најповољнијих народа, и то без рока, а кад би једна или друга страна хтјела да одустане од уговора, треба да то саопшти шест мјесеца унапријед.

(Личне вијести.) Г. Кушњерски, аустро-угарски министар-резидент при нашем Двору, прешао је из Беча. — Г. Вурцел, секретар царско-руске легације отишао је на допуст.

(Цетињска читаоница.) Главна годишња скупуштина „Друштва чет. читаонице“ држава је у фебруа 10 т. м. на којој је изабрала нова управа и савјет. У управу су ушла ова госнода: предједник Павле Поповић, подпредједник Милован Цаковић, секретар Марко Радуловић, благајник Јово Герун, књижевници: Ђуро Швајцер и Радоје Поповић, економ Ристо Врањеш. У савјету: г. г. Војвода Пламенић, Марко Вукотић, Др. П. Миланић, Ђуро Поповић и ком. Мило Мартиновић. Према извјештају друштво броји 70 чланова, а имовно стање је друштвено задовољавајуће. На истој је скупуштини ријешено, да се што прије поради на подизању засебног друштвеног дома који би за друштвене цијели био боље подесан; даље да се изјави писмена захвала свијема редакцијама српских и руских листова и списа, које бесплатно нате шаљу друштву.

РАЗЛИЧИТО.

(Мађари хвали — Русе.) У Угарској престолници отворена је зимска изложба слика. Чувени мађарски научњак (психолог) Александар, професор пешташког универзитета, који је код „Budapesti Hirlap“ а ангажован као стални фелтописета и референт за умјетност и позориште, референтући опомане у листу о зимској изложби слика, врло се карактеристично изражава о једном руском умјетнику на етим у свези и о Русима у опште. У реферату читамо од ријечи до ријечи ово: „Најимпозантнија и најоригиналније умјетничка творевина на овој изложби је слика руског умјетника Ренина. Предмет је: Руски козаци одговарају на Султанов ултиматум. — Кад год имамо прилике, да видимо какво руско умјетничко дјело или читамо којег знатног руског писца, свагда нам прво пада на ум питање: Кад ћемо се ми Мађари једаред отргнути своје велике забуде, да је руски дух неразвијен, почетнички, подређен? Судећи по руским писцима и руским умјетницима, боже сасвим нешто друго видимо, да је руски дух тако снажан, тако неполиски, да ће без сумње он водити кола у XX. вјеку. Док се стара и преживјела Јеврона све више спушта, код Руса видимо нов свјетски дух, који је нашао велике и богате мајдане, отуд ствара ремек, да задивљује Јеврону. Русе су се слике већ на париској изложби 1889 г. оеобито донале и цпо им се свијет дивно, шта ли ће бити 1900 год., док се на изложби стану надметати Ренин и његови такмаци? — Не могу се примити посла, да ошметем слику Ренинову. Тема је то за нас сасвим нова: Козаци одговарају султану! Какви козаци, какав султан, шта хоће тај султан, где се догађа све то? Нема уз слику ни једне ријечице тумачења, али и не треба. Чим је видни, одма је разумијен, шта више и себи видни у друштву и с њим заједно осјећан. Козаци су дивни ликови, сваки носи своју историју на свом челу испишану. Скоро се сви смију, на се и ми е њима смијемо, морамо да се смијемо. Много је козачких ликова, али сви имају мјеста на слици. Све сами драстични људи, брутални сви. Један диктира одговор, други (дукав инсар) биљежи, али бруталност је објективна, умјетник је е племенитом претотом нацртао своју тему. И е колико је знања нацртана та слика! Каква хармонија у композицији и бојама! То је читав мали свијет и од

слике једва се може растати. Није већ годинама било на изложби такве слике.

(Српски народни црквени фондови у Угарској.) Стање фондова, који стоје под управом саборског одбора, а по извјештају издатом за 1894 г. овако је: (Бројеви г.) 1.) Неприкосновени фонд износио је (праме 1894 год.) фор. 2.175.312 (1893: 2.120.231 ф.) одбацио је бруто 158.541 ф. а чист вишак износио је 46.651 ф. (1893: 42.847 ф.) — 2.) Клерикални фонд 2.307.520 ф. (2.285.477); приход 170.220 ф. (116.783); вишак 22.042 (35.050. — 3.) Јерархијски фонд 358.831 ф. (329.097); приход 53.838 (60.289); вишак 24.734 ф. (31.086). — 4.) Манастирски фонд 54.513 ф. 54321); приход 4512 (2793); мањак 2320 (1893. вишак 191 ф.). — 5.) Школки фонд 108.233 ф. (105.889); приход 2927 (3334); вишак 1107 (1509). — 6.) Стратимировићев фонд за благодјељност 81.430 ф. (81.360); приход 3884 (41.73); вишак 78 ф. — 7.) Стратимировићев фонд за издање резиденције 539.068 ф. (469.288); приход 7239 (11.112); вишак 4947 (6662); — 8.) Станендијска заклада Саве Текелије 819.730 ф. (784.473); приход 40.575 (39.564); вишак 35.256 (34.287). — 9.) Станендијска заклада митрог. Путника 23.876 ф. (23.384); приход 1378 (1172); вишак 491 (387) — 10.) Стпн. заклада Гер. Зелћа 29114 ф. 28.758); приход 13.64 (1605); вишак 106. (750). — 11.) Стпн. заклада П. Војвођа 30.082 ф. (28.043); приход 1310 (1565); вишак (1310). — 12.) Стпн. заклада Нестора Димитријевића 80.061 фор. (77.372); приход 4575 (4023); вишак 2689 (1575). — 12.) Стпн. заклада Михаила Парића 34.238 р. (32.551); приход 1971 (1512); вишак 1684 (1295). — 14.) Стпн. заклада Гавр. Адамовића 58.323 ф. (47.461); приход 3022 (1512); вишак 859. — 15.) Фонд за Рајићев епоменик 7894 ф. (7460). — 16.) Рајићева заклада за ман. Златицу 1487 ф. (1487). — 17.) Неприкосновени иметак ман. Гомирја 23.037 ф. (25.985). — 18.) Стпн. заклада Ђ. Серицког 74.342 ф. (74.273); приход 3347 (4910); вишак 71. — 19.) Станендијска заклада Рајића 6213 ф. (5916). — 20.) Стпн. заклада А. Вале 26.663 ф. (26.116); приход 1127 (1330). 21.) Учпг. — миров. фонд 27.576 фор. (26.829); приход 1222 (1538). — 22.) Стпн. заклада Е. Марге 662 ф. (633). — 23.) Стпн. заклада Т. Видава 12.738 ф. (12.192); приход 545 ф. (584). — 24.) Стпн. заклада Петровић Харина 34.763 ф. (34.032); приход 1372 (1637). — 24.) Заклада св. Кенђелца 4346 ф. (4300). — 26.) Стпн. заклада А. Мејића 7873 фор. (7867) — 27.) Рачун дијелећих се општина 13.617 ф. (13.527). — 28.) Стпн. заклада Викентија Костића 1992 ф. (1905). — 29.) Заклада Г. Живковића 10.525 ф. (10.525). — 30.) Стпн. заклада Јов. и Марије Традафија 234.426 ф. (231.536); приход 10.848 (14.089); вишак 1890. (4854). — 31) Заклада Бањанинова за богосл. у Г. Барлоцу 7025 ф. (6744); за свештеничке удовице и сирочад горњо-варј. епархије 3512 (3372); за стипендије срп. прав. богословима 14.916 (14.700); за више духовне науке 12.276 ф. — 32.) Зелковићева заклада за сѐмборску препарандију 6881 фор. (6608). — 33.) Стипендијска заклада М. Миловића 15.827 ф. — 34.) Фонд св. Саве 13.845 ф. — 35.) Стратимировићев фонд за Куљани 5000 ф. — 36.) Рајачићев фонд за Луцане 417 ф. — 37.) Рајачићев фонд за карловачку боллицу 313 ф. — 38.) Рајачићева заклада за Гомирје 417 ф. — 9.) Рајачићева заклада за стипендије 6427 ф. — 40.) Стпн. закл. Г. Миковића 3879 ф. — 41.) Рачун инсарно 56.736 ф. (50.769). Сви ти народно-црквени фондови и фондације што стоје под управом саборског одбора достигли су 31. дец. 1894. своту 7.338.407 ф. 66 новч.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА.“

ЊУЈОРК, 10 децембра. — Силна паника на берзи.

ВАШИНГТОН, 10 децембра. — Сенат је примио предлог односно комисије за уређење границе.

ПРИЗ, 10 децембра. — Мунир-бег је наименован за турског посланика у Паризу.

СОФИЈА, 10 децембра. — У сабрању пресеједник је прочитао одговор кнеза Лобанова на честитку, што је сабрање послало поводом имен-дана Царева. Одушевљено клицање.

ЦАРИГРАД, 10 децембра. — Прошле ноћи били су прилијешени плакати на јерменскијем црквама и кућама, у којима се говори, да ће Јермени убити оне, који љубе Турке. Порта је изјавила посланицима, да тијем јерменски комитет тражи, да изазове немир.

РИМ, 10 децембра. — Послије говора Криспија и Соинца сенат је примио африкански кредит са 87 против 5 гласова.

ВАШИНГТОН, 11 децембра. — Слезеланд је потписао одлуку сената односно комисије за уређење границе Венецуоле.

НЕАПОЉ, 11 децембра. — Полае је кренуо параброд са два батаљона пут Масаве.

КАРАКАС, 11 децембра. — Пријатељско расположење противу Инглеске расте. Трговци траже трговински рат противу Инглеске.

ЊУЈОРК, 11 децембра. — Повешени црквама држани су говори противу рата.

ЦАРИГРАД, 12 децембра. — Уставима оикољенијем у Цејтуну предложени су услови предаје. Јермени су одбили услове. Зауостављено је 15 полицаара у таоство.

ЊУЈОРК, 12 децембра. — „Воралд“ доноси телеграм Розберја, који говори, да Розберн не вјерује, да ће доћи до рата између Инглеске и Америке.

ПРИЗ, 12 децембра. — Сенат је примио буџет ратне мрварнице. Министар мрварнице је изјавио, да је француска флота равна оној тројног савеза.

ЊУЈОРК, 13 децембра. — „Воралд“ доноси телеграм, да се инглески престолонаследник и његов син надају, да ће садашња криза бити изравната на задовољавајући начин за обје стране.

ПЕТРОГРАД, 13 децембра. — „Виржев. Вједомости“ говорећи о фиксацији курса златног империјала на 15 рубаља вели, да министарство не би могло то учинити, да није осигуран мир за г. 1896.

ЛОНДОН, 14 децембра. — „Рајтер“ потврђује вијест, да је војска турска заузела Цејтун.

РИМ, 14 децембра. — Услед ситуације у Анатолији један ратни брод кренуо је са Смирне у Александру.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

У књижари Књаж. Црног. Државне штампарије могу се набавити ове нове књиге:

ЖИВОТ И ДЈЕЛА БОГДАНА ЗИМОЊИЋА

војводе ХЕРЦЕГОВАЧКОГ са сликом

Написао Том. А. Братић.

Свеска I.

Цијена 30 новчића.

ПОВРАТИМИ

Драма у три чина с пјевањем

Написао Стево П. Бешевић

Књига IV.

Цијена 50 новчића

ПРИПОВИЈЕТКЕ ИЗ ЦРНОГОРСКОГ ЖИВОТА

Написао Луна Јовић

Књига I.

Цијена 50 новчића.

Ко поручи 10 комада од појединих књига добија 1 комад на дар. Поручбине се отпремају потпуно наплаћене до постоје поште. Новце треба елати поштанским упутницама или у наплаћеним писмима Управи Књаж. Црног. Државне штампарије на Цетиње.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Госн. Мих. П. Живадиновић адвокат из Биограда, изволио је послати, из два пута, 60. комада врло лијепијех књига, да се подијеле црногорскијем ученицима, на чему се племенитом дародавцу овдјем јавно захваљује.

Цетиње, 12 децембра 1895.

Главно школ. надзорштво.

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ.

Госн. Атанасије Кранчевић трговац из Панчева послао је 8 пакета књига на дар цетињској Читаоници, на чему се овдјем дародавцу изјављује јавна захвалност.

Цетиње, 12 децембра 1895.

Управа Читаонице.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Свим пријатељима и познаницима, који саучествоваше било лично, брзојавно или писмено у нашој големој тузи поводом тешког и непадног губитка наше двоје миле ћетнице

ЂУКА И МИЛАНА.

те тијем много утјешнице наша дубоко уцијелена срца, нека је овим путем изјављена наша најердачнија родитељска благодарност.

Подгорица, 9 децембра 1895.

У име цијеле ожаловљене породице:
Филип Јерговић.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Јављамо свима еродницима, пријатељима и познаницима, да се је наш нигда непрекаљени брат, односно отац и супруг

КОЛО НИКЕЗИЋ

у вјечност преселио 29 новембра ове год. после подужег боловања; — не можемо проунети а да не изјавимо захвалност грађанству и округу барском, који нам помогоше испратити покојника до вјечне куће. — Тако исто захваљамо свим оним пријатељима који нам изјавише своја саучешћа телеграфично у нашој големој жалости за ненакнадним губитком.

Бар, 9 децембра 1895.

Ожаловљена Браћа Никезићи: супруга Милка; кћери: Савета и Софија.

ОБЈАВА.

Кућа Сава Мичетића која постоји у овој вароши, на поду са једном камаром и кухином, и добар магазин, продаје се за намвр новаца Маше, шибере Ђура Шакова Јовићевића. Ко би желио поменути кућу купити, нека се пријави овој Управи до 30. Децембра ове године, којег ће се дана попудноу највеће цијене потписати за готов новац.

Вир-Пазар, 26. Новембра 1895.

Број 300.

Управитељ

Вароши Вир-Пазара

(3—4)

Капетан Милан Поповић.

ОГЛАСИ.

СРЕЋНА ПРИШКА

Од 30.000 ерџака што их Српска Држ. Класна Лутрија издаје за XI. коло 15.000, ерџака добијају зто дитке од дин. 150.000, 75.000, 50.000, 40.000, 30.000, 25.000, 20.000, 10.000 и врло велики број мањих од 5000, 2500, 1000, 800, 700, 600, 500 и т. д.

Укупно преко три милиона динара подијелиће се на играче XI. кола.

Срећа се не стиже ако се не ерете. Ко купије ерџке Класне Лутрије тај иде ерџи на сусрет. Улог је незнатан а добит огромна. Сваки треба да се користи оном јестином а ерџном приликом, па да игра у овој државној лутрији.

У V-тој класи прошлога кола већина главних згодитака и знатан број мањих пали су на ерџке продате из наше радње који су одма и исплаћени.

Наша радња снабђевена је и за ово XI. коло великим избором ерџака за I. класу у свима подјелама и разним бројевима и моли поштоване играче да се за исте извола на нас обраћају.

Поручбине из Црне Горе и Српских покрајина извршујемо брзо и тачно. Извјештаје о резултату сваког вучења као и свако друго нужно извјешће достављамо одмах нашим поштованим играчима.

Цијена је ерџкама за I. класу цијелоу 24, половици 12, четвртини 6 и осмини 3 динара у сребру.

Вучење је I. класе 4 јануара 1896 године.

У Биограду, новембар 1895.

Кокановић и Васић

ОВЛАШЋЕНИ ПРОДАВЦИ СРЕЂАКА СРП. ДРЖ. КЛАСНЕ ЛУТРИЈЕ

(2—10.)